

Historisch overzicht vanaf 1900

Gebruik bron 6.

- 2p 15 Tijdens de Eerste Wereldoorlog waren er twee bondgenootschappen: de Centralen en de Geallieerden. In elke afbeelding worden één of meer landen van één van die bondgenootschappen bespot.
→ Geef per afbeelding aan welk bondgenootschap bespot wordt.

Doe het zo:

In afbeelding 1 worden de ... (kies uit: Centralen/Geallieerden) bespot.
(enzovoort tot en met afbeelding 3)

Gebruik bron 7.

- 1p 16 In de tekening is Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog te herkennen. Welke kenmerken van Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog passen bij de tekening?
- A beurskrach en distributiesysteem
  - B distributiesysteem en handelsbelemmeringen
  - C handelsbelemmeringen en neutraliteit
  - D neutraliteit en beurskrach

- 1p 17 Een bewering: de Eerste Wereldoorlog heeft gevolgen gehad voor de emancipatie van vrouwen.

Hieronder staan drie zinnen die bij deze bewering horen:

- 1 In veel Europese landen krijgen vrouwen kiesrecht.
  - 2 Mannen worden in 1914 opgeroepen om dienst te nemen in het leger.
  - 3 Vrouwen nemen veel taken over van mannen in de (wapen)industrie.
- Maak de bewering historisch juist. Doe dat door de drie zinnen in de juiste volgorde te zetten.

Doe het zo:

Eerst ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik bron 8.

- 1p 18 De Volkenbond is in 1919 opgericht met bepaalde doelen.
→ Noem een belangrijk doel van de Volkenbond dat in de prent te herkennen is.

- 2p 19 Hieronder staan zes gebeurtenissen en ontwikkelingen uit de periode 1919-1933:
- 1 De NSDAP doet mee aan de verkiezingen.
  - 2 De Republiek van Weimar krijgt te maken met enorme inflatie.
  - 3 De Volkenbond wordt opgericht.
  - 4 Er ontstaat grote werkloosheid na het uitbreken van de wereldcrisis.
  - 5 Er worden veel stemmen uitgebracht op democratische partijen.
  - 6 Het Verdrag van Versailles heeft ingrijpende gevolgen voor de Duitsers.
- In de periode 1919-1933 daalt bij veel Duitsers het vertrouwen in de parlementaire democratie.
- Welke **drie** gebeurtenissen of ontwikkelingen zijn **oorzaken** van dat dalende vertrouwen? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 9.

- 1p 20 Op de foto zijn mannen te zien die werkloos geworden zijn. Toch zijn ze aan het werk.
- Geef een verklaring waarom deze werkloze mannen toch aan het werk zijn.

Gebruik bron 10.

- 1p 21 In de bron protesteert een boer tegen een besluit van de Communistische Partij onder leiding van Stalin. Dat besluit had te maken met een nieuwe landbouwpolitiek in de Sovjet-Unie.
- Welk begrip past bij de nieuwe landbouwpolitiek waartegen de boer protesteert?

Gebruik bron 11.

- 2p 22 De mening van de vrouw over Stalin is opmerkelijk. Maar haar mening is wel te verklaren door een onderdeel van de politiek van Stalin.
- Geef met behulp van de bron aan waarom de mening van de vrouw opmerkelijk is.
- Noem ook een onderdeel van de politiek van Stalin waarmee de opmerkelijke mening van deze vrouw verklaard kan worden.

Doe het zo:

De mening van de vrouw is opmerkelijk, omdat ... (geef reden).

Een onderdeel van de politiek van Stalin: ... (noem onderdeel).

Gebruik bron 12.

- 1p 23 Welk bijschrift past bij de propagandaboodschap van de bron?
- A Onze leider geeft aan dat Lenin hem moet opvolgen als staatshoofd.
  - B Onze leider is een minder belangrijke leider dan Lenin.
  - C Onze leider vindt dat we het communisme van Lenin niet meer moeten volgen.
  - D Onze leider volgt het voorbeeld van Lenin.

Gebruik bron 13.

- 1p 24 De tekening is gemaakt naar aanleiding van een gebeurtenis in Nederland in mei 1940.
→ Welke gebeurtenis wordt bedoeld?

Gebruik bron 14.

- 2p 25 Zet de vijf dagboekfragmenten van deze belangrijke nazi in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., daarna ..., vervolgens ..., dan ... en ten slotte ... (vul nummers in).

- 2p 26 De volgende zinnen beschrijven het gedrag van vier Nederlanders tijdens de Tweede Wereldoorlog:

- 1 Een man meldt zich aan voor de strijd tegen de Sovjet-Unie.
- 2 Een politieman geeft leiding bij het oppakken van Joden.
- 3 Een radio-omroeper deelt mee dat het Nederlandse leger heeft gecapituleerd.
- 4 Een vrouw wordt verliefd op een Duitse soldaat.

→ Welke **twee** vormen van gedrag zijn voorbeelden van collaboratie? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 15.

- 1p 27 Waar is deze foto genomen?

- A België
- B Duitsland
- C Nederland
- D Nederlands-Indië
- E Verenigde Staten

Gebruik bron 16.

- 1p 28 Rolf Kelle was 16 en Werner Winter was 17 jaar oud toen zij sneuvelden. De Duitse legerleiding stuurde deze jonge jongens naar het front om te vechten tegen de Geallieerden.

→ Geef een reden waarom de Duitse legerleiding jongens van deze leeftijd ging inzetten in de strijd.

- 2p 29 De Eerste en de Tweede Wereldoorlog worden allebei een 'totale oorlog' genoemd. Zo werd de bevolking tijdens beide wereldoorlogen sterk beïnvloed door propaganda en censuur.

→ Noem **twee andere voorbeelden** waaruit blijkt dat er sprake is van een 'totale oorlog'. **Let op!** De voorbeelden moeten voor beide wereldoorlogen gelden.

Gebruik bron 17.

1p 30 Welk begrip past bij het vraagteken?

- A amerikanisering
- B containment
- C imperialisme
- D terrorisme

2p 31 Veel Nederlanders waren in 1947 tegen Soekarno.

→ Geef een reden waarom veel Nederlanders in 1947 tegen Soekarno waren.

→ Geef ook aan waarom deze mening een rol speelde bij de besprekingen over de toekomst van Nederlands-Indië.

Doe het zo:

Reden tegen Soekarno: ...

Deze mening speelde een rol bij de besprekingen, omdat ...

Gebruik bron 18.

2p 32 Er was ook een andere reden om tegen Soekarno te zijn.

→ Geef **met behulp van de bron** een andere reden waarom veel Nederlanders in 1947 tegen Soekarno waren.

→ Geef ook aan waarom de portretten rechts op de afbeelding een actueel onderwerp vormden in de **wereldpolitiek** van dat moment.

Doe het zo:

Reden tegen Soekarno met behulp van de bron: ...

De portretten vormden een actueel onderwerp in de wereldpolitiek van dat moment, omdat ...

Gebruik bron 19.

1p 33 Hieronder staan twee titels:

- 1 Het Verdelingsplan van de Verenigde Naties
- 2 Israël en de bezette gebieden

→ Welke titel hoort bij de kaart? Verklaar je keuze **met behulp van de bron**.

Doe het zo:

Titel ... (vul nummer in) hoort bij de kaart, want ... (geef verklaring).

1p 34 Door een belangrijk Amerikaans tijdschrift werd Ben Goerion in 1948 uitgeroepen tot één van de 100 belangrijkste mensen in de twintigste eeuw.

→ Naar aanleiding van welke gebeurtenis in 1948 wordt Ben Goerion tot één van de 100 belangrijkste mensen gerekend?

- 1p 35 Nederland heeft lange tijd een neutraliteitspolitiek gevoerd. Toen Nederland lid werd van een internationale organisatie kwam er een einde aan deze neutraliteit.
Waardoor eindigde de Nederlandse neutraliteitspolitiek?
De neutraliteitspolitiek eindigde doordat Nederland lid werd van
- A de EEG in 1957.
  - B de EU in 1993.
  - C de NAVO in 1949.
  - D het Warschaupact in 1948.

Gebruik bron 20.

- 1p 36 In de tekening is een mening over het conflict in het Midden-Oosten te herkennen.
Welke mening is te herkennen?
- A De Verenigde Staten beschermen Israël tegen de Arabische landen.
  - B De Verenigde Staten gebruiken Israël om de Arabische landen aan te vallen.
  - C Israël beschermt de Verenigde Staten tegen aanvallen van de Arabische landen.
  - D Israël gebruikt de Verenigde Staten om de Arabische landen aan te vallen.

Gebruik bron 21.

- 1p 37 De bron geeft de herinnering weer van een president.
→ Noem de naam van deze president.

Gebruik nogmaals bron 21.

- 1p 38 Een leerling vindt dat de bron past bij een werkstuk over de geschiedenis van het Midden-Oosten, maar hij twijfelt aan de betrouwbaarheid van de bron.
→ Geef een reden waarom hij twijfelt aan de betrouwbaarheid van de bron.

- 1p 39 In de periode 1980-1985 werd ook Nederland getroffen door een wereldwijde economische crisis. Deze crisis leidde tot massale stakingen en demonstraties.

Hieronder staan drie stappen die horen bij deze ontwikkeling:

- 1 De regering verlaagde de uitkeringen.
- 2 De werkloosheid steeg sterk.
- 3 Veel bedrijven kwamen in de problemen.

In welke regel staan de stappen in een juiste volgorde?

A	een wereldwijde economische crisis	→	1	→	2	→	3	→	massale stakingen en demonstraties
B	een wereldwijde economische crisis	→	2	→	3	→	1	→	massale stakingen en demonstraties
C	een wereldwijde economische crisis	→	3	→	2	→	1	→	massale stakingen en demonstraties

Gebruik bron 22.

- 2p 40 Geef aan dat dit lied gaat over een kenmerk van de periode 1945-1990.

Doe dit door:

- eerst te noemen onder welke **naam** deze periode bekendstaat en
- daarna te noemen over welk **kenmerk** van die periode het lied gaat.

Doe het zo:

Deze periode staat bekend als ... (noem naam van deze periode).

Het lied gaat over ... (noem kenmerk van die periode)

Gebruik bron 23.

- 2p 41 Hieronder staan 4 jaartallen:

- a 1914
- b 1920
- c 1950
- d 1990

→ Geef per deelkaart aan welk jaartal daarbij hoort.

Doe het zo:

Bij deelkaart 1 hoort ... (schrijf letter op).

(enzovoort tot en met deelkaart 4)

- 2p 42 Hieronder staan vijf ontwikkelingen in Nederland:
- 1 economische groei
  - 2 Europese samenwerking
  - 3 globalisering
  - 4 individualisering
  - 5 verzuiling
- Geef per ontwikkeling aan of die in de periode 1990-2000 **toeneemt** of **afneemt**.

Doe het zo:

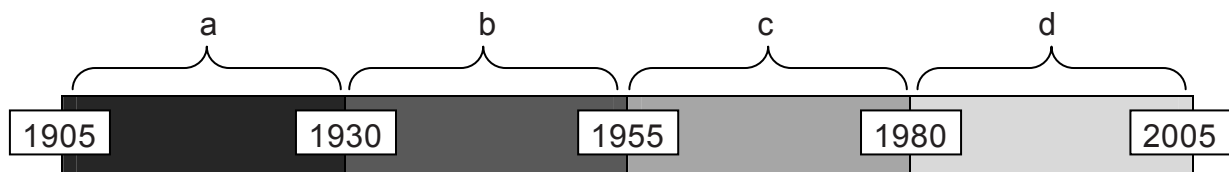
ontwikkeling 1: neemt toe / neemt af (maak keuze)
(enzovoort tot en met ontwikkeling 5)

- 1p 43 In Nederland bestaat de gewoonte dat werkgevers, werknemers en de overheid regelmatig met elkaar overleggen op het gebied van de economie.
- Onder welke naam is dit overleg in de jaren negentig bekend geworden?
- A consumptiemaatschappij
  - B individualisering
  - C multiculturele samenleving
  - D poldermodel
  - E secularisatie

- 2p 44 Hieronder staan zes gebeurtenissen en/of ontwikkelingen:
- 1 Beatrix wordt ingehuldigd als koningin van Nederland.
  - 2 De EGKS wordt opgericht.
  - 3 De euro wordt ingevoerd.
  - 4 De NAVO wil extra kernwapens plaatsen gericht tegen de Sovjet-Unie.
  - 5 Er komt een einde aan de Sovjet-Unie.
  - 6 Steeds meer landen worden communistisch.
- Welke **twee** gebeurtenissen en/of ontwikkelingen horen bij de periode 1990-2015? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 24.

- 3p 45 Een tijdbalk met vier periodes:

→ Geef per beeld aan in welke periode de film zich afspeelt. Schrijf alleen een letter op. **Let op!** Een periode kan meerdere keren worden gebruikt.

Doe het zo:

Beeld 1 speelt zich af in periode ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met beeld 6)

Historisch overzicht vanaf 1900

---

bron 6

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal **drie** afbeeldingen die te maken hebben met het bespotten van de vijand tijdens de Eerste Wereldoorlog.

afbeelding 1

Een spotprent met als titel 'De keizer van de vandalen':

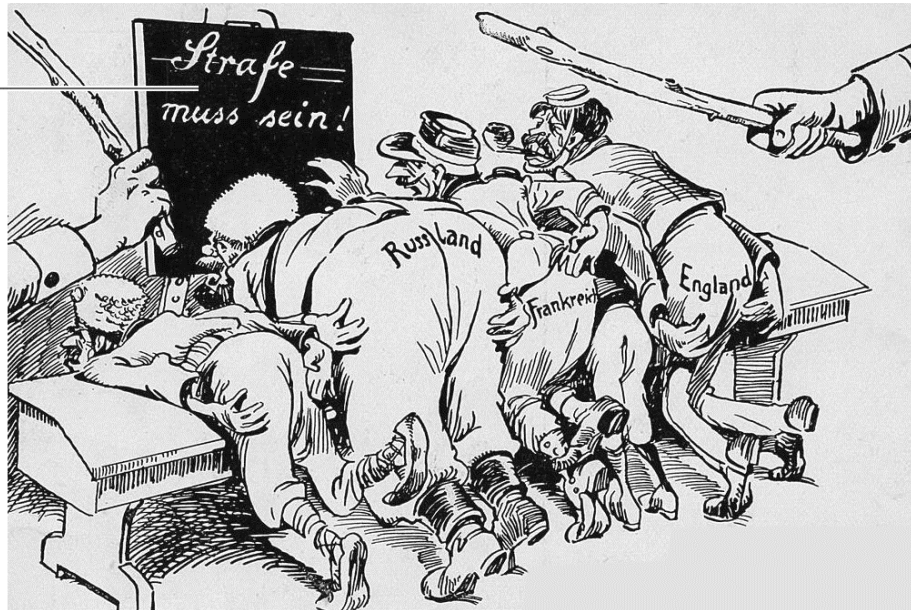

afbeelding 2

Een spotprent met als titel 'Groeten uit de oorlogsschool':

Straf moet er zijn!

Toelichting

Op de billen staat van links naar rechts: Rusland, Frankrijk, Engeland.

afbeelding 3

Een spotprent met als titel 'Turkse lafheid en Russische dapperheid':

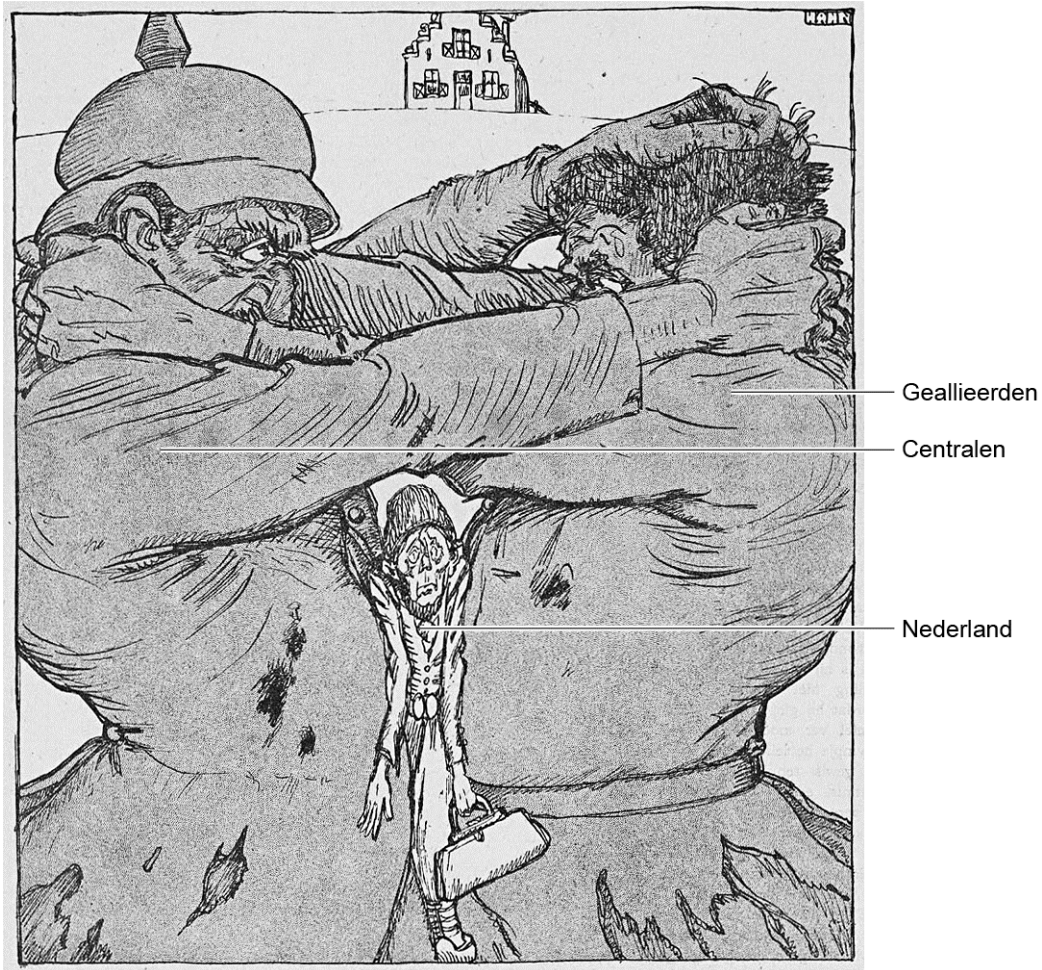

Toelichting

De man op het paard is een Russische soldaat.

bron 7

Een politieke tekening met als titel 'In de verdrukking' (1917):

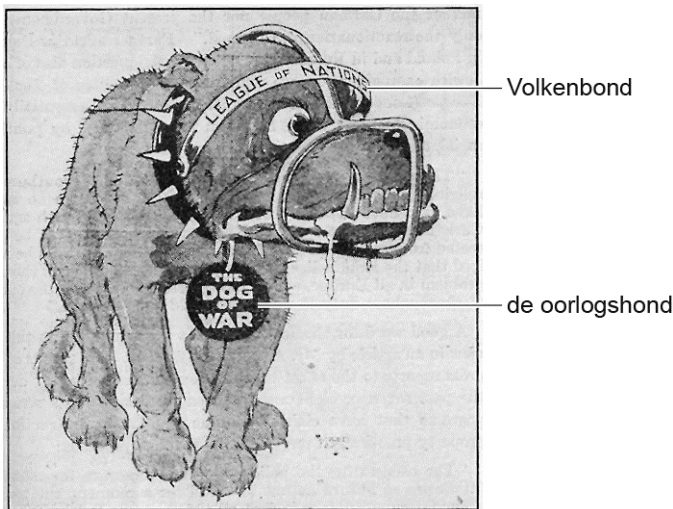

Toelichting

Nederland: 'De heren oorlogvoerenden laten me niet veel ruimte om zaken te doen met andere landen.'

bron 8

Een politieke prent uit 1919 met als titel 'Gemuilkorfd?' (een muilkorf zorgt ervoor dat een hond niet kan bijten):

Toelichting

De hond stelt het oorlogsgevaar voor.

bron 9

Werklozen aan het werk (1935):

bron 10

Een Russische boer schrijft een brief aan de communistische partij (1929):

Ik wil mijn boerderij niet verlaten. Het is dan wel een simpele kleine hut, maar hij is van mij. Ik heb een mager paard, maar het is van mij. Wie hard werkt, heeft iets te eten. Wij boeren zijn niet gewend in loondienst te werken; wij werken voor onszelf.

bron 11

Een vrouw schrijft over haar arrestatie (1937):

Toen ik werd gearresteerd begreep ik niet waarom. Ik zat tweeënehalf jaar in de gevangenis en werd vervolgens naar een kamp gestuurd. Geen moment kwam het in mij op om Stalin te beschuldigen. Als anderen dat wel deden, nam ik het altijd voor Stalin op. Ik zei steeds: "Het is onmogelijk dat alles wat in de partij gebeurt Stalins toestemming heeft. Dat is onmogelijk."

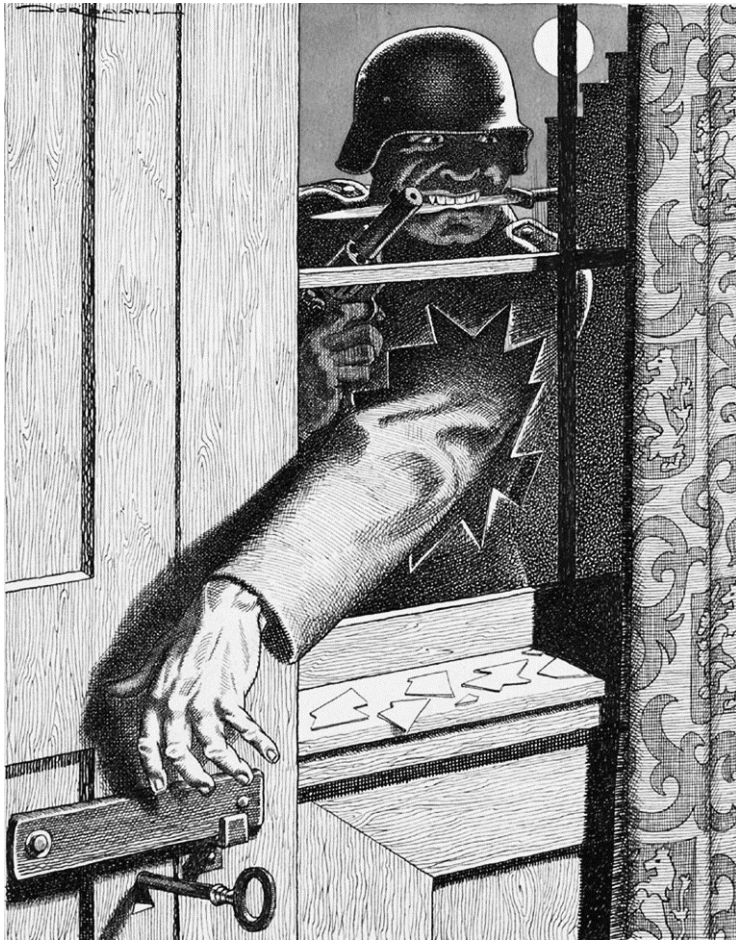
bron 12

Een schilderij uit 1937 waarop Stalin in gesprek is met afgevaardigden op een Volkscongres. Op de achtergrond staat een standbeeld van Lenin:

bron 13

Een politieke tekening over een gebeurtenis in Nederland in mei 1940 met als titel 'Als een dief in de nacht':

bron 14

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal **vijf** fragmenten uit het dagboek van een belangrijke nazi:

fragment 1

De beslissing in de oorlog is nabij. Churchill meldt dat 4000 schepen koers hebben gezet naar Normandië. Hij spreekt van een groot succes. Daar is natuurlijk helemaal niets van waar.

fragment 2

De eerste berichten komen binnen: Nederland en België verzetten zich en hebben Parijs en Londen om hulp gevraagd. Dat was te verwachten en daar hebben wij rekening mee gehouden.

fragment 3

De Führer is van plan om in zijn toespraak voor het parlement de Duitse oorlogsverklaring aan de Verenigde Staten bekend te maken. Het is goed dat de Amerikanen bezig worden gehouden. Dan kunnen zij Engeland en de communisten niet steunen.

fragment 4

Om 11:00 uur spreekt de Engelse minister-president. Hij verklaart dat Engeland vanaf vandaag met ons in oorlog is. Dat scheidt helderheid. Wil Engeland echt tot het uiterste gaan?

fragment 5

We zijn gedwongen de val van Stalingrad aan het Duitse volk mee te delen. De communisten verklaren dat deze ramp geheel te wijten is aan de koppige houding van de Führer. Wij doen er alles aan om het Duitse volk door deze zware tijden te loodsen. Op de radio wordt alleen nog serieuze muziek gedraaid.

bron 15

Prinses Juliana en haar dochters op vakantie (1944):

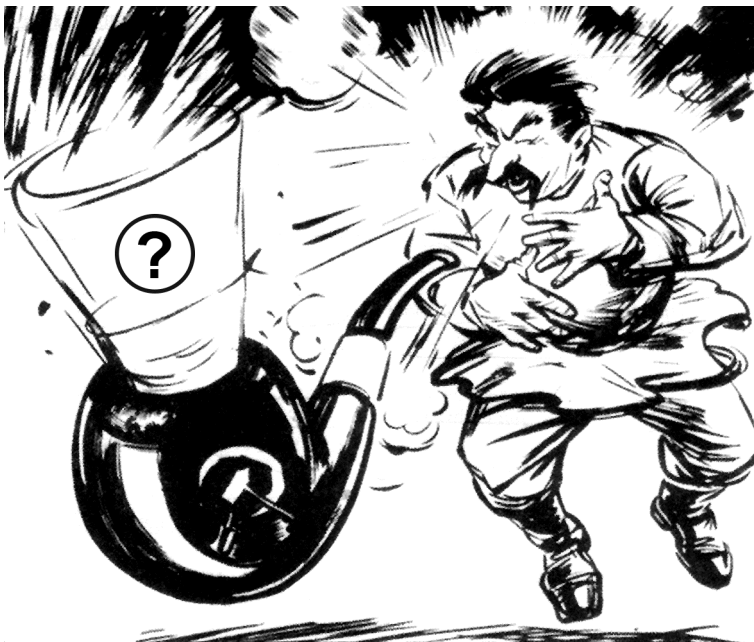
bron 16

Graf van twee Duitse soldaten uit de Tweede Wereldoorlog (Duitse oorlogsbegraafplaats Ysselsteyn in Limburg):

bron 17

Een Amerikaanse spotprent (1947):

Toelichting

De Amerikanen hebben de pijp van Stalin dichtgemaakt. Daardoor kan de 'communistische rook' niet verder worden verspreid.

bron 18

Foto van een optocht in Indonesië (1947):

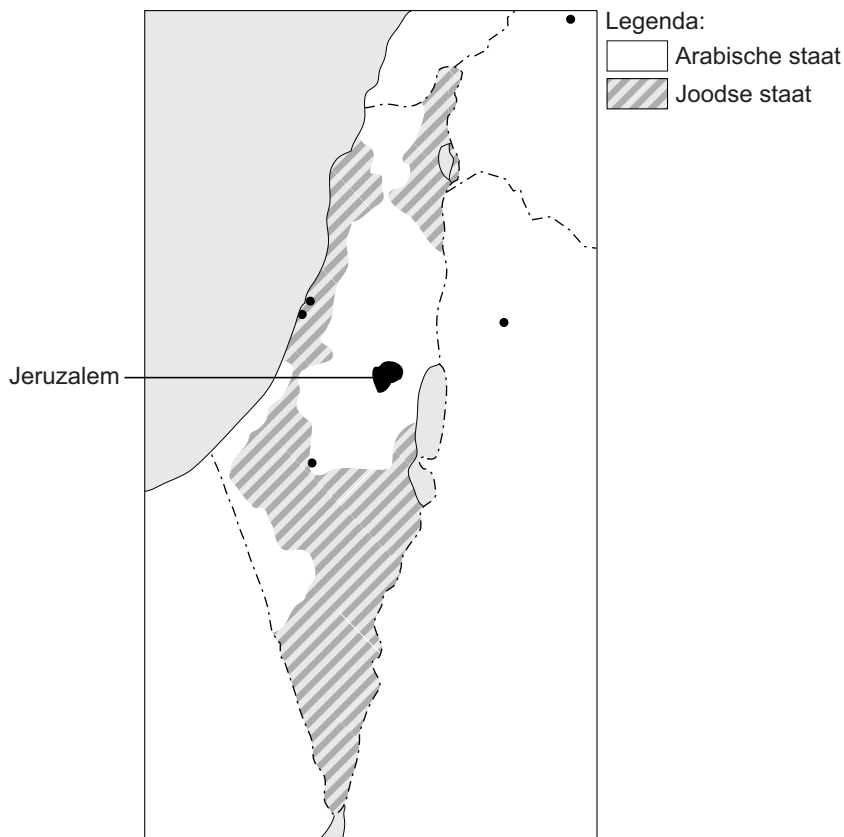

Toelichting

Op de foto staat links een afbeelding van Soekarno en rechts een afbeelding met portretten van Marx en Engels (de grondleggers van het communisme), Lenin en Stalin.

bron 19

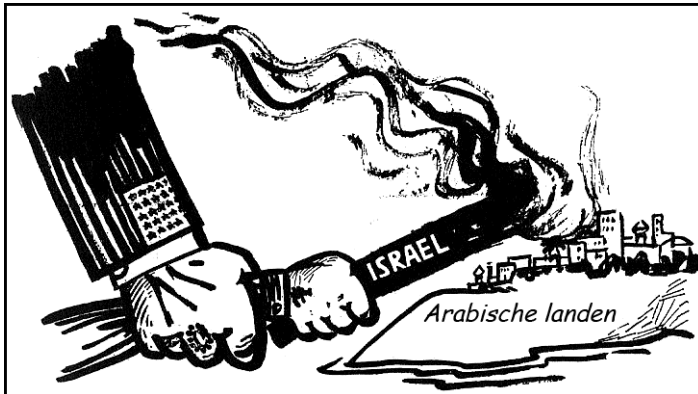
Een kaart (1947):

bron 20

Tijdens de Zesdaagse Oorlog verschijnt deze tekening in een communistische krant in Oost-Duitsland (1967):

Toelichting

Op de arm links staat de vlag van de Verenigde Staten. De hand in het midden heeft een fakkel vast waarop staat: Israël. Op de grond onder de gebouwen rechts staat: Arabische landen.

bron 21

Herinnering van een president (1978):

Ik herinner me dat de besprekingen bijna mislukten, omdat Sadat geloofde dat de Israëliërs niets zouden toegeven en hij wilde vertrekken. Ik liep meteen naar Sadats blokhut. Al zijn koffers stonden al op de veranda. Ik verzocht Sadat terug te gaan naar zijn kamer om met mij te praten. Ik vertelde hem dat zijn vertrek, zonder mij nog een nieuwe kans te geven, de betrekkingen tussen onze beide landen zeer ernstig zou schaden. Ik bracht het zo krachtig mogelijk onder woorden. Sadat schrok en hij beloofde me te zullen blijven en mij nog een kans te geven.

bron 22

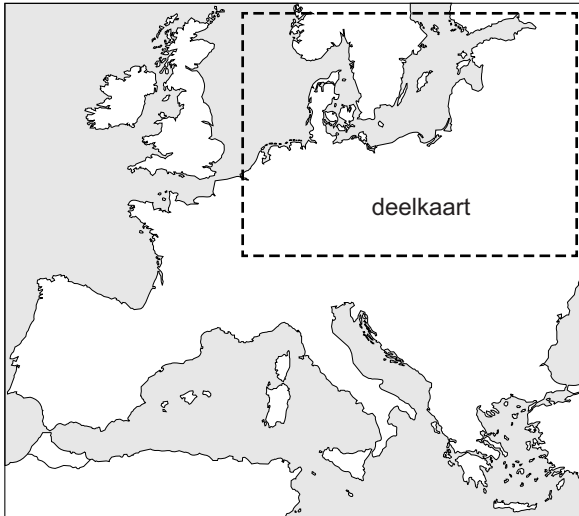
Een gedeelte uit een lied (1985):

Er bestaat niet zoiets als een oorlog die kan worden gewonnen.
Dat is een leugen die we niet meer geloven.
We zijn allemaal mensen,
ongeacht onze politieke ideeën.
Wat ons misschien kan redden, mij en jou,
is dat de Russen ook van hun kinderen houden.

bron 23

Hieronder staat een **overzichtskaart** van Europa. De **deelkaarten** 1 tot en met 4 horen bij het gestippelde vak van de overzichtskaart.

overzichtskaart

deelkaart 1

deelkaart 2

deelkaart 3

deelkaart 4

bron 24

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal **zes** beelden uit historische speelfilms.

beeld 1

Uit 'Der Untergang':

beeld 2

Uit 'JFK' (= president John F. Kennedy):

beeld 3

Uit 'The Lost Battalion':

beeld 4

Uit 'Goodbye Lenin':

Toelichting

Op de poster aan de zijkant van de deuren staat in het Duits '40 jaar DDR'.

beeld 5

Uit 'World Trade Center':

beeld 6

Uit 'The Longest Day':

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.